

ASIA Kunnan tiedottamismenettely**KANTELUKIRJOITUKSET**

Kaksi kantelijaa on oikeuskanslerille 30.12.2015 ja 12.4.2016 osoittamissaan kirjoituksissa arvostellut Porin kaupungin tiedotusmenettelyä omakotitonttien myyntihinnoittelun muuttamiseen liittyen. Kantelukirjoitusten mukaan tonttien vuokralaisille tai muillekaan kuntalaisille ei ollut riittäväällä tavalla tiedotettu, että viimeiset vuodelle 2015 vahvistettujen myyntihintojen mukaiset tonttien luovutus päätökset tehdään 8.12.2015, ja että tontin luovuttamista vuodelle 2015 vahvistetuilla hinnoilla oli tullut hakea viimeistään 30.11.2015. Kantelukirjoitusten mukaan hinnanmuutoksista tiedottaminen oli ollut siinä määrin puutteellista, että ainoastaan kunnan viranhaltijoita lähellä olevilla tahoilla oli tosiasiaa ollut mahdollisuus saada tieto asiasta riittävän ajoissa, ja että tämä asetti kuntalaiset eriarvoiseen asemaan keskenään.

SELVITYS

Kantelukirjoitusten johdosta on hankittu Porin kaupunginhallituksen lausunnot 12.4. ja 2.5.2016.

Lausunnon 12.4.2016 mukaan kaupungin verkkosivuilla on 20.11.2015 lukien ilmoitettu, että viimeistään 30.11.2015 tehdyt tonttien luovuttamishakemukset käsitellään teknisen lautakunnan kokouksessa 8.12.2015. Haettavana olleiden omakotitonttien tiedot ja hinnasto oli poistettu kaupungin verkkosivuilta heti 30.11.2015 jälkeen. Tekninen lautakunta on 8.12.2015 päättänyt uudesta hinnoittelusta, jota noudatettaisiin 1.1.2016 jälkeen päätettävissä omakotitonttien luovutuksissa. Päätöksenteon jälkeen kaupungin verkkosivuilla julkaistiin haettavana olevien tonttien tiedot ja uusi yöhykehinnasto.

Omakotitonttien hinnoittelun uudistamista koskevan päätöksenteon julkisuus on lausuntojen mukaan ollut kuntalaisia edellytetyn mukaista. Teknisen lautakunnan kokouksen 8.12.2015 esityslista on julkaistu kaupungin verkkosivuilla 3.12.2015. Kokouksen pöytäkirja on ollut yleisesti nähtävänä 11.12.2015 ja se on julkaistu samana päivänä myös kaupungin verkkosivuilla. Koska teknisen lautakunnan päätöksellä 8.12.2015 ei ole ollut vaikutusta voimassa oleviin sopimussuhteisiin eikä kenelläkään ole sopimukseen perustuvaa tai muutakaan oikeutta

lunastaa vuokratonttia omakseen, on katsottava, että lautakunnan päätöksen valmistelusta ja täytäntöönpanosta on tiedotettu riittävällä tavalla. Vuokralaisille ei ainakaan vuoden 2004 jälkeen ole erikseen ilmoitettu vuokratontin ostohinnan muutoksista. Asiassa ei ole menetelty yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisesti tai muillakaan tavoin kaupungin viranhaltijoita ja heidän lähipiiriään suosien.

Saadun selvityksen mukaan tekninen lautakunta on kokouksessaan 26.1.2016 kahden eri vuokralaisen lunastuspyyntöä käsitellessään päättänyt myydä vuokratontin aikaisemmin vahvistetulla hinnalla niille tontinvuokraajille, jotka olivat ilmoittaneet lunastushalukkuudestaan ennen vuodenvaihdetta 2016. Apulaiskaupunginjohtaja on tämän jälkeen kaupunginhallituksen kokouksessa 8.2.2016 ilmoittanut käyttävänsä otto-oikeutta teknisen lautakunnan tammikuussa 2016 tekemiin omakotitonttien luovutuspäätöksiin. Kaupunginlakimies on lausunnossaan 6.4.2016 todennut muun muassa, että ”tekninen lautakunta on perustellut joulukuussa tekemästään hinnoittelupäätöksestä poikkeamista tammikuussa vain siten, että kyse on henkilöistä, jotka ovat olleet ennen vuodenvaihdetta yhteydessä kaupunkiin. Kyseinen perustelu on suppea ja lisäksi vaikeasti todennettavissa. Koska perustelun sisältö on vaikeasti todennettavissa, ei ole varmaa, että kaikilla kiinteistövarallisuuden alueella asioinneilla olisi ollut yhtäläiset mahdollisuudet päästä selville hinnoittelukäytännöstä ja mahdollisista poikkeamista. Näin ollen voidaan katsoa, että vuokratontin omaksi lunastamista koskevissa asioissa tasapuolinen kohtelu on saatanut vaarantua”.

Kaupunginhallituksen lausunnon 2.5.2016 mukaan ”asian selkiyttämiseksi Porin kaupungin tekninen lautakunta on käsitellyt omakotitonttien hinnoittelua kokouksessaan 19.4.2016 § 165”. Tekninen lautakunta on kokouksessaan päättänyt jakaa tiedotusvälineille omakotitontteja koskevan tiedotteen ja hyväksyä tiedotteen mukaisen toimintatavan asian tarkemman valmistelun ohjeeksi. Tiedotteen mukaan ”tontinomistajat saattoivat vuodenvaihteessa joutua eriarvoiseen asemaan. Sen vuoksi lautakunta päätti tänään käynnistää valmistelun siitä, että omakotitonttien vuokralaisille annettaisiin mahdollisuus ostaa tonttinsa aiemmalla hinnalla. Toukokuun aikana lautakunnan käsittelyyn tulee valmistelun kautta ehdotus, jonka mukaan omakotitontin vuokralainen voi ostaa tonttinsa vanhalla hinnalla, kunhan ilmoittaa siitä kirjallisesti viimeistään 30.9.2016 kaupungille”.

RATKAISU

Oikeuskanslerin toimivalta

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain (193/2000) 3 §:n 1 momentin mukaan valvoessaan tuomioistuinten ja muiden viranomaisten toimintaa sekä julkisten tehtävien hoitamista oikeuskansleri käsittelee hänelle osoitettuja kirjallisia kanteluja ja viranomaisten ilmoituksia. Oikeuskansleri voi myös ottaa asian käsiteltäväksi omasta aloitteestaan. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menettelleen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta.

Toinen kantelijoista on 28.4.2016 peruuttanut kantelukirjoituksensa, kun Porin kaupunki oli apulaisoikeuskanslerin selvityspyynnön jälkeen tiedottanut, että vuokralainen voi lunastaa tontin vuodelle 2015 vahvistetulla hinnalla, mikäli lunastushalukkuudesta ilmoitetaan kaupungille 30.9.2016 mennessä. Koska asiassa on jäljempänä esitetyn tavoin käynyt ilmi seikkoja, joihin olen katsonut aiheelliseksi puuttua, olen ottanut asian käsiteltäväkseni molempien kantelukirjoitusten osalta.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Lainsäädäntö

Hallinnon julkisuusperiaate on johdettavissa kahdesta perusoikeudesta: oikeudesta tietoon ja oikeudesta hyvään hallintoon. Vireillä olevista asioista on annettava riittävästi tietoja jo suunnitteluvaiheessa. Myös ratkaisujen vaikutuksista on kerrottava. Julkisuusperiaatetta toteutetaan kunnallishallinnossa asiakirjojen julkisuudella, valtuuston kokousten julkisuudella, tiedottamisella sekä vaikuttamismahdollisuuksien varaamisella. Kunnan tiedottamisvelvollisuudesta on yleissäännökset kuntalaissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 20 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on tiedotettava toiminnastaan ja palveluistaan sekä yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksista ja velvollisuuksista toimialaansa liittyvissä asioissa.

Voimassa olevan kuntalain (410/2015) 147 §:n 1 momentin mukaisesti tähän asiaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleen kuntalain (365/1995) 29 §:ää. Mainitun lainkohdan 1 momentin mukaan kunnan on tiedotettava asukkailleen kunnassa vireillä olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä ratkaisuista ja niiden vaikutuksista. Kunnan on laadittava tarvittaessa katsauksia kunnan palveluja, taloutta, ympäristönsuojelua ja maankäyttöä koskevista asioista. Asukkaille on myös tiedotettava, millä tavoin asioista voi esittää kysymyksiä ja mielipiteitä valmistelijoille ja päättäjille.

Arviointi

Kunnan asukkaiden suorien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien tehostamisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että asukkailla on riittävät tiedot heitä kiinnostavista kunnan asioista. Tämä edellyttää kunnalta asukkaiden saatavilla olevan tiedon tuottamista (HE 192/1994 vp). Tiedottamisen laajuus ja tavat ovat kunnan harkinnassa. Tiedottaminen on kuitenkin järjestettävä siten, että kuntalaisilla on tosiasiallinen mahdollisuus saada tietoa vireillä olevista asioista, tehdyistä päätöksistä ja niiden vaikutuksista. Viestinnän on näin ollen oltava oikea-aikaista ja tehokasta.

Saadun selvityksen mukaan Porin kaupunki on 20.11.2015 ilmoittanut verkkosivuillaan, että viimeistään 30.11.2015 tehdyt tonttien luovutushakemukset käsitellään teknisen lautakunnan kokouksessa 8.12.2015 ja että viimeistään 3.1.2016 tehdyt hakemukset käsitellään lautakunnan kokouksessa 12.1.2016. Asiassa ei ole selvitetty, että kunta olisi verkkosivuillaan ilmoittamisen lisäksi muilla tavoin tiedottanut hinnoittelupäätöksen 8.12.2015 valmistelusta ja vaikutuksista. Totean ensinnäkin, että mainitusta ilmoituksesta ei suoraan käy ilmi, että tontin luovutusta vuodelle 2015 vahvistetulla hinnalla on tullut hakea viimeistään 30.11.2015. Tontin lunastamisesta kiinnostuneille on lisäksi varattu ainoastaan kymmenen päivää aikaa harkita ostotarjouksen tekemistä vuodelle 2015 vahvistetulla hinnalla.

Kuntalaissa ei säädetä siitä, kuinka kauan aikaisemmin kunnan on viimeistään tiedotettava tulevasta päätöksenteosta ja sen vaikutuksista. Lähtökohtana voidaan pitää, että aika on muun muassa asian laatuun, sen taloudelliseen merkittävyyteen ja muihin olosuhteisiin nähden kohtuullinen. Nyt kysymyksessä olevan kaltaisessa kuntalaisille ja erityisesti tonttien vuokralaisille taloudellisesti merkittävässä asiassa katson, että päätöksenteosta on tiedotettava siten, että kaikilla kuntalaisilla on tosiasiallinen mahdollisuus saada tieto valmisteilla olevasta päätöksestä ja sen vaikutusten alkamisajankohdasta sekä riittävästi aikaa muodostaa oma kantansa asiaan ja niin päättäessään määräajassa ryhtyä asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Totean, että tonttien vuokralaisille tai muillekaan kuntalaisille ei nyt kysymyksessä olevassa asiassa tosiasiallisesti ole tarjottu riittävää aikaa ja mahdollisuutta harkita ostotarjouksen tekemistä ennen uudesta vyöhykehinnastosta päättämistä ja sen soveltamista luovutuspäätöksissä. Tähän viittaa myös se, että useat vuokralaiset ovat vielä ennen vuodenvaihdetta 2016 tiedustelleet mahdollisuutta lunastaa tontti vuodelle 2015 vahvistetulla hinnalla. Katson, että kunta ei tässä tapauksessa ole riittävällä tavalla huolehtinut siitä, että tieto tonttien luovutushintojen muutoksesta saavuttaa kuntalaiset riittävän ajoissa.

Kunta on edellä aikaisemmin selostettujen vaiheiden jälkeen päättänyt, että omakotitonttien vuokralaiset voivat ostaa tonttinsa vuodelle 2015 vahvistetulla hinnalla, mikäli lunastushalukkuudesta ilmoitetaan kaupungille viimeistään 30.9.2016. Saadun selvityksen mukaan tästä päätöksestä on ilmoitettu tiedotusvälineille, ja lisäksi päätöksestä on ilmoitettu kullekin vuokralaiselle erikseen kirjeellä. Katson, että tämä olisi ollut asianmukainen tapa tiedottaa myös vuokratonttien hinnoittelupäätöksen 8.12.2015 valmistelusta ja vaikutuksista.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Saatan edellä esittämäni kunnallishallinnon oikeaa menettelyä koskevan käsityksen Porin kaupungin tietoon vastaisessa toiminnassa huomioon otettavaksi.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Oikeuskanslerinsihteeri

Reetta Kannisto

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
